

Felles

Fylkestingsprogram

Hedmark Senterparti og Oppland
Senterparti

2019-2023

Innhold

Alle i Hedmark og Oppland skal kunne leve gode og trygge liv – uansett hvor de bor.	2
Et levende folkestyre	3
Samferdsel	4
Kultur, identitet og tilhørighet.....	6
Utdanning og læring - for framtida!	7
Helse, folkehelse og forebygging - <i>en bedre hverdag!</i>	9
Rovilt.....	10
Naturressurser, næringsvirksomhet og arbeidsplasser	11
Klima og naturforvaltning.....	14

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Alle i Hedmark og Oppland skal kunne leve gode og trygge liv – uansett hvor de bor.

Senterpartiet har lang erfaring med å skape arbeidsplasser og gode velferdstjenester over hele landet. Tillit og samarbeid kjennetegner den norske samfunnsmodellen. Dette har bidratt til å sikre det Norge vi er så glade i - et land der alle får mulighet til å leve et liv de selv ønsker.

Senterpartiet vil bygge Norge og ta hele landet i bruk. Vi vil ha gode tjenester over hele fylket. Vi vil sikre tilgang til bredbånd og offentlig kommunikasjon over hele fylket. Vi vil styrke veinettet i hele Hedmark og Oppland. Vi vil gi ungdom og voksne de beste muligheter for læring og utdanning. Vi vil føre en aktiv næringspolitikk, og vi vil skape arbeidsplasser, vekst og utvikling i hele fylket. Vi vil sikre en helhetlig samfunnsutvikling, og at beslutninger tas så nær som mulig de som blir berørt.

Senterpartiet tror på folks klokskap. Vi ønsker ikke at stadig færre skal styre stadig mer over stadig flere. Et sterkt Senterparti er den viktigste kraften mot at regionreformen leder til sentralisering av Hedmark og Oppland. Senterpartiet vil samtidig stanse den økte byråkratiseringen som mange arbeidsfolk føler er en stor umyndiggjøring av dem selv. Senterpartiet vil basere sin samfunnsmodell på tillit, framfor byråkrati og overdreven bruk av kontroll.

Senterpartiet i Oppland og Hedmark ønsker å være en motkraft til Oslo-områdets dominans i norsk samfunnsnivå. Det betyr at vi også mener at mange av de forvaltningsoppgavene som i dag løses av statlige direktorat og offentlige etater, kan flyttes ut av Oslo-regionen og til våre områder for å spre både makt, kunnskap og bosetting.

Senterpartiet vil:

- Sikre at flere beslutninger tas nærmere folk og folks hverdag gjennom overføring av oppgaver og penger fra staten og fylkesmannen til kommunene og fylkeskommunene.
- Ha god beredskap i hele fylket, med tilstedeværende nød- og forsvarsetater, organisert for å sikre trygghet og likeverd for folk uansett hvor de bor.
- Bidra til aktiv næringsutvikling, levende kulturliv, god bredbåndsdekning og kommunikasjon, samt best mulig videregående opplæring i Hedmark og Oppland.
- Være et tydelig talerør mot statlig overstyring, sentralisering og byråkratisering for folk i Hedmark og Oppland.
- Sikre lokalt og nasjonalt eierskap av norske ressurser - vi sier nei til salg av Norge!

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Et levende folkestyre

Senterpartiet kjemper for et levende folkestyre. Vi tror på folks klokskap, livserfaring og evne til å gjøre gode valg. Folk skal ha størst mulig innflytelse over egen framtid, eget lokalsamfunnet og landet de lever i. Senterpartiet vil sikre at avgjørelser skal treffes nærmest mulig den de angår. Dette forutsetter desentralisering av makt og respekt for det lokale folkestyret.

Et sterkt norsk folkestyre forutsetter en velfungerende nasjonalstat. Senterpartiet er imot å overføre myndighet til overnasjonale organer der norske velgere ikke lenger kan påvirke hvem de styres av. Senterpartiet er derfor mot norsk medlemskap i EU og EØS. Økt byråkrati og flytting av makt ut av Norge til EU undergraver sjølråderetten, åpenheten og demokratiet i landet vårt. Den velfungerende norske modellen og det tillitsfulle samfunnet vårt må bevares.

Senterpartiet mener byråkratiet må begrenses på alle nivå. De som fatter viktige avgjørelser for folks liv, må stå til demokratisk ansvar og kunne skiftes ut ved valg. For at oppgavene skal kunne løses så nær folk som mulig, trenger vi to forvaltningsnivåer under det nasjonale – kommuner og fylkeskommuner. Flere oppgaver som i dag løses av staten, bør legges til et regionalt folkevalgt nivå.

Senterpartiet vil:

- At eventuelle endringer av fylkes- og kommunestrukturen må skje frivillig og være forankret i folkeavstemning. Ingen kommuner eller fylkeskommuner skal kunne slås sammen med bruk av tvang!
- Beholde fylkeskommunen og utvikle alle tre forvaltningsnivåene i Norge.
- Overføre oppgaver fra Fylkesmannen til folkevalgte.
- Sørge for gode muligheter for medvirkning og påvirkning for innbyggerne i hele fylket

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Samferdsel

Senterpartiet vil ta initiativ til en offensiv innenfor samferdsel for å knytte de ulike regionene i Hedmark og Oppland sammen. Med ca. 7000 km fylkesveg må det sikres nok midler til vedlikehold og opprustning, for å ta igjen etterslepet.

Senterpartiet ønsker en satsing både på veg og bane, og full dekning for mobilnett og bredbånd. Gode kommunikasjonsårer er avgjørende for utviklinga og mulighetene som Hedmark og Oppland har til å skape gode lokalsamfunn og arbeidsplasser. Det er et overordna mål å få flere til å gå, sykle eller kjøre kollektivt og derfor må det legges til rette for det. Det må fortsatt være mulig økonomisk å velge bil som fremkomstmiddel for de som trenger det.

Hedmark og Oppland er en viktig transportkorridor for Norge. Senterpartiet vil jobbe aktivt med påvirkning på Storting og regjering for sammenhengende utbygging av hovedfartsårene gjennom fylket og mellom fylka. I et klima- og utviklingsperspektiv må det satses i større grad på jernbaneutbygging.

Senterpartiet vil:

- Sikre alle i Hedmark og Oppland tilgang på bredbånd ved å øke bidraget til kommunene.
- Senterpartiet må sørge for offentlig tilskuddsordninger for utbygging av mobilnett der kommersielle aktører ikke bygger.

Jernbane:

- Jobbe for tilstrekkelig med terminaler for gods og tømmer, samt krysningsspor for å stimulere til mer gods og flere folk over på jernbanen.
- Kreve fullføring av InterCity-utbygginga.
- Jobbe for flere togavganger på Gjøvikbanen, Dovrebanen og Rørosbanen, og gjenoppretting av persontrafikk på Solørbanen.
- Være pådriver for statlige investeringsmidler til elektrifisering av hele Røros- og Solørbanen, dobbeltspor fra Oslo til Jaren, opprustning av Kongsvingerbanen og på sikt knytte Gjøvikbanen sammen med Dovrebanen.

Kollektivtilbud:

- Utvikle et smidigere kollektivtilbud for både innbyggere og tilreisende med kollektivknutepunkt, som innebærer skystasjoner med gode overganger mellom buss og tog.
- Utvikle bestillingsruter for kollektivtransport i distriktene (KID).

Veg:

- Si nei til innføring av nye bomstasjoner for å finansiere miljøtiltak rundt byene.
- Senterpartiet vil øke de årlige rammene til investeringer i fylkesvegnettet i Oppland og Hedmark fra dagens 1,2 milliarder til 1,800 milliarder kroner fram mot 2022.
- Begrense bruk av bompenger på sideveger.
- Øke midlene til vedlikehold og rassikring av fylkesvegene, og prioritere viktige næringsmessige-, nasjonale og regionale turistvegstrækninger og fylkeskryssende veger.
- Sette i gang tiltak for å åpne flere vegstrækninger for modulvogntog, noe som vil være helt avgjørende for kostnadseffektiv tømmertransport.
- Oppgradere tverrforbindelser i fylket
- Kreve midler til å fortsette oppgradering av stamvegnettet gjennom Hedmark og Oppland.

- Ha gjennomgang av anbudssystem og driftskontrakter for å holde kontroll på kostnader, og i tillegg samarbeide med kommunene om drifta av lokale vegnett.

Trafikksikkerhet:

- Fortsatt holde trykk på gang- og sykkelveger med prioritering opp mot skoler, barnehager og idrettsanlegg.
- Fortsette det viktige trafikksikkerhetsarbeidet med forebygging av ulykker gjennom blant annet bedre vegstandard, ulike trafikksikkerhetstiltak og holdningsskapende arbeid.
- At alle kommuner og fylkeskommunen skal bli "Trafikksikker kommune" i løpet av perioden.
- Styrke ordninga «Trygt hjem» for ungdom.

Klima- og miljøtiltak:

- Arbeide for å ta i bruk miljøvennlig drivstoff og transportmidler, samt infrastruktur for dette.
- At ny Mjøsbru bygges i tre og vurderes for både veg og jernbane.
- Ta initiativ til en gå- og sykkelstrategi for Hedmark og Oppland, som leder fram til helhetlige og langsiktige planer for gang- og sykkelvegnettet i alle regioner. Spesielt må det satses på at flere kan gå og sykle i byer, tettsteder og langs skolevegen.
- Hovednettet for gang- og sykkelveg skal være tilgjengelig og trygt for bruk av alle hele året
- Sikre flere hurtigladestasjoner for el-biler i distriktene.

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Kultur, identitet og tilhørighet

Kultur handler om menneskelig samhandling og et mangfold av aktiviteter og uttrykk. Senterpartiet ønsker desentraliserte kulturtilbud over hele fylket. Lokalkulturen er grunnmuren som all kultur bygger på, og bredden som det profesjonelle kan rekruttere og utvikle seg fra. Aktiviteten og samarbeidet i lokalsamfunnene skaper både samhold og livsglede. Produksjoner, arrangement og opplevelser som styrker lokal identitet og stolthet knytter folk sammen. Vi trenger arenaer og tiltak som støtter opp om dette over hele fylket, for å skape gode relasjoner, bygge identitet og gi grunnlag for næringsutvikling. Kulturarven viser hvem vi var og er. Både den materielle og den immaterielle kulturarven må tas vare på og brukes aktivt. Kulturminner både i offentlig og privat eie må sikres, og kulturminnevernet må styrkes. Veilednings- og støtteordningene må gi en aktiv og mangfoldig kulturminneforvaltning i bygd og by. Språk er en vesentlig del av den immaterielle kulturarven og kulturen. Det språklige mangfoldet i fylket, både nynorsk, bokmål, samisk og dialekter, må få gode bruks- og utviklingsmuligheter. Kultur er limet som knytter folk sammen.

Senterpartiet vil:

- Jobbe for gode og fleksible støtteordninger for kulturproduksjoner og arrangement, både etablerte og nye over hele fylket.
- Jobbe for å desentralisere mer av statlige kulturmidler til fylkene.
- Støtte opp om samarbeid mellom profesjonelle og amatører.
- Arbeide for å legge til rette for kulturbaserte næringer.
- Redusere krava til rapportering og vise organisasjonene tillit i forvaltninga av tilskudd.
- Videreutvikle museene som kulturarenaer og kulturformidlere.
- Beholde bygningsvernradgiverne ute på museene i regionene.
- Styrke bibliotekene som gratis møteplass og kulturarena.
- Satse på ordninger for formidling av nynorske barne- og ungdomsbøker.
- Støtte opp om frivillige lag og organisasjoner.
- Støtte opp om arenaer for breddeaktivitet innen musikk, idrett og kultur.
- Sikre både nynorsk og bokmål som bruksspråk i fylkeskommunen.
- Sikre bedre universell utforming.
- Støtte og videreutvikle regionens ur- og minoritetskulturer.

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Utdanning og læring - for framtida!

Kunnskap driver samfunnet framover. Senterpartiet ønsker et desentralisert utdanningstilbud i hele fylket. De videregående skolene og utdanningsinstitusjonene skal kunne utnytte lokale og regionale fortrinn, og spille på lag med nærmiljøet. Skolen skal ta utgangspunkt i verdier som likestilling, ytringsfrihet, demokrati og vår kristne og humanistiske kulturarv. Skolen er en kulturbærer og en sentral arena for dannelse og forståelse av samfunn og miljø, samtidig må arbeidslivets nåværende behov gjenspeiles i utdanningstilbudet.

Videregående opplæring er en av fylkeskommunens hovedoppgaver. Senterpartiet vil sikre høy og riktig kvalitet i utdanningen gjennom tett samarbeid mellom elever, foresatte, kommuner, fylke, organisasjoner og næringsliv. Senterpartiet ønsker en skole som tar hensyn til den enkelte elevs evner og interesser både teoretisk og praktisk. Dette bidrar til at flest mulig gjennomfører videregående opplæring. Vi trenger fagarbeidere i fagfelt vi kjenner i dag, og i fagfelt som ennå ikke er utviklet. Vi vil utvikle nye valgfag og utdanningsprogram.

Senterpartiet ønsker å legge til rette for livslang læring der det gis påfyll av kunnskap og mulighet for videreutvikling gjennom hele livet. Det er viktig at folk i alle aldersgrupper får tilbud om karriereveiledning, og dermed gode forutsetninger for å ta informerte valg om utdanning og arbeid.

Senterpartiet ønsker å støtte opp om de høyere utdanningsinstitusjonene vi har i fylket. Både fagskoler, høyskoler og universitet er viktige for å tilby innbyggerne relevante utdanninger. Rekruttering til framtidsretta utdanninger og yrker er et ansvar for både opplæringsinstitusjonene og næringslivet. I tillegg kan fylket bidra med utdanningstilbud som gagnar lokalsamfunn og næringsliv i hele fylket.

Et godt tilbud i videregående opplæring

Senterpartiet vil:

- Opprettholde alle de videregående skolene vi har i Hedmark og Oppland i dag.
- Sikre alle elever retten til å gå på en videregående skole nær seg.
- Sikre at det blir lagt til rette for at elever med nynorsk som hovedmål i grunnskolen lett kan fortsette med hovedmålet sitt etter overgang til videregående skole.
- Sikre en god og forutsigbar finansiering av de videregående skolene.
- Sikre god overgang fra grunnskole til videregående skole.
- At alle elever får årlig innkalling til rådgiver gjennom videregående skole, med en innkalling hvert semester siste året.
- Arbeide for en rådgivnings- og karriereveiledningstjeneste som ruste elevene for utdanningsvalg og yrkesvalg.
- Gi borteboende elever i den videregående skole trygge og gode forhold ved for eksempel ungdomskontakter, internat, hybelkontakt eller lignende.
- Legge større deler av teoretisk kjøreopplæring til videregående skoler.
- Forebygge og bekjempe mobbing.
- Gi elevene ansvar for og mulighet til å bruke rom og utstyr også utenom skoletid.
- Gi mer innflytelse til elevdemokratiet ved å involvere elevråd og Ungdommens Fylkesting i viktige beslutninger.
- Videreutvikle videregående skoletilbud for elever og voksne uten ungdomsrett.

- Gi mer praktiskretta opplæring til elever som ønsker det, mellom anna ved utplassering i arbeidslivet.
- Jobbe for å rekruttere flere elever til yrker der det i dag er mangel på faglærte.
- Forebygge frafall og sikre oppfølging av elever som ikke består, ikke fullfører eller faller fra i videregående opplæring.
- Sikre god skoleskysstil de som trenger det i hele fylket.
- Bygge et sterkt lag rundt eleven, bestående av lærer, helsesykepleier, miljøarbeider og rådgiver.
- Gi alle elever som ønsker det, utveksling i utlandet.
- Ha alternativt fremmedspråk i form av tegnspråk og blindeskrift på ungdoms- og videregående skole.
- Gjennom samarbeid med utdanningsinstitusjoner i Hedmark og Oppland etablere flere utdanningsløp innen høyere utdanning.
- Satse på digitalisering i skolen.
- Sikre at elever som har begynt på et utdanningsprogram, får mulighet til å fullføre i løpet av normert tid, dersom utdanningsprogrammet skulle bli lagt ned.
- Satse på Ungt Entreprenørskap og elev- og ungdomsbedrifter.

Lærlinger

Senterpartiet vil:

- Gi bedre kursing til rettleidere for å sikre lærlingplasser med god kvalitet, og faglig god oppfølging fra opplæringskontoret.
- Ha forpliktende samarbeid med kommuner og bedrifter for å øke antall lærlingplasser, og øke antall lærlingeplasser i fylkeskommunen.
- Gi lærlinger studentrabatt på kollektivtrafikk.
- Opprette en lærlingebank og ha mål om lærlingplass til alle kvalifiserte lærlinger.
- Sikre flere elever på yrkesfag mulighet til alternative opplæringsløp.
- Lærlinger skal beholde elevstatus i lærlingtida slik at de har tilknytning til og rettigheter ved skolen.
- At alle større bedrifter som deltar i offentlige anbud fra fylkeskommunen har lærlinger.

Læring i et langt perspektiv

Senterpartiet vil:

- Ha karriereveiledning og utdanningstilbud nær folk i hele fylket.
- Satse på etter- og videreutdanning av pedagogisk personell i skolen.
- Styrke utdanningsmulighetene for voksne gjennom et tett og aktivt samarbeid mellom utdanningstilbyderne, karrieresentra, NAV, bedrifter og organisasjoner.
- Innføre tilskudd til studieforbund og øke støtten til Voksenopplæringsforbundet.
- At fylkeskommunen sammen med høgskole og universitet videreutvikler tilbudet om desentralisert utdanning.
- Jobbe for flere studieplasser ved Fagskolen Innlandet.
- Etablere et fagsenter sammen med jordbruket, skogbruket, deres interesse- og eierorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner og andre relevante aktører.
- Jobbe for at flere tar fagbrev i bedrift.
- Legge til rette for praksisplasser for studier i høyere utdanning.
- Støtte forskning og utvikling i bioøkonomi, for å få til det grønne skiftet.
- Arbeide for økt informasjon og kunnskap rundt landbrukspolitikken.

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Helse, folkehelse og forebygging - *en bedre hverdag!*

Senterpartiet ønsker å prioritere forebygging. For mye innsats blir rettet mot reparasjon i dag. Vi vil satse på folkehelse gjennom tett samarbeid og samhandling mellom de ulike helsetjenestene og på tvers av fagfelt. Kommunene trenger økte overføringer for å innfri det ansvaret lovverket pålegger. Andelen unge med psykiske plager er økende. Fysisk aktivitet, variert kosthold og god livskvalitet er viktig. Nærhet til natur og friluftsliv bidrar til aktivitet og livsglede. Senterpartiet vil stimulere til økt bruk av naturen til rekreasjon, lavterskelaktiviteter og forebygging. Merking av stier og løyper i lokalsamfunnet kan være en enkel måte å stimulere til økt fysisk aktivitet på.

Senterpartiet kjemper for folkevalgt styring av sykehusene. Vi ønsker en ny finansiering, organisering og ledelse. Vi mener foretaksmodellen må avvikles. Offentlig eierskap og stedlig ledelse er viktig. Styrene bør være valgt og sammensatt av folkevalgte i fylkestinget. Disse skal styre innenfor rammene nedfelt av Stortinget i nasjonal helse- og sykehusplan.

Helsetilbudet skal være godt for innbyggerne i hele fylket. Kravet til kvalitet i pasientbehandlingen skal bli tilfredsstillende ved tilstrekkelig og bred fagkompetanse, samarbeid på tvers av de ulike fagområdene, samt tidsriktig medisinsk og teknisk utstyr og bygg. Et godt helsetilbud i hele Hedmark og Oppland er viktig for tryggheten til alle innbyggerne i fylket. Hvis akuttisyrkehus for Innlandet blir liggende kun ved Mjøsa (ett stort ved Mjøsbrua og ett mindre på Lillehammer) er det naturlig at Åsnes og kanskje Våler kommunes befolkning får AHUS Kongsvinger som sitt akuttisyrkehus.

Senterpartiet vil:

- Jobbe for god dekning og videreutvikling av spesialisthelsetjenester i hele fylket.
- Støtte statlig finansiering og utprøving av ulike modeller for samhandlingen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten .
- Arbeide for et tilstrekkelig antall operative ambulanser med kort responstid, og god dekning av luftambulanse i hele fylket.
- Sikre og utvikle behandlings- og rehabiliteringstilbudet.
- Satse på forebyggende psykisk helsearbeid.
- Ha et godt tannhelsetilbud for alle innbyggerne og stimulere til å få reguleringstannlegen «ut i fylket».
- Flytte virkemidler for å følge opp folkehelseansvaret fra fylkesmannen til fylkeskommunen.
- Stimulere til fysisk aktivitet i kommunene.
- Satse på forebygging av narkotikabruk ved at politiet har god dialog med skolene og ungdomsmiljøene.

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Rovvilt

Hedmark og Oppland har store beiteressurser og et aktivt landbruk. Å kunne bruke naturen i både fritids- og næringsøyemed er viktig for innbyggerne våre. All rovviltforvaltning skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Det skal legges vekt på regional og lokal forvaltning, respekt for eiendomsretten, samt livskvalitet og næringsgrunnlag for enkeltmennesker og lokalsamfunn.

Senterpartiet vil ha egne bestandsmål for jerv, gaupe og bjørn. Disse artene må forvaltes på en slik måte at man opprettholder en utstrakt bruk av utmarka i Norge, og da særlig beitebruk. Vi skal ikke ha ynglende ulv i Norge, og derigjennom fjerne ulvesonen.

Senterpartiet ser det som en selvfølge at sittende regjeringer følger opp Stortingets vedtatte politikk på området.

Senterpartiet vil:

- At rovvilt ikke skal innskrenke beiteretten og annen bruk av utmarksressursene.
- Være pådriver for å innføre en langt strengere rovviltpolitikk enn den som føres av dagens regjering.
- Ha helhetlig områdeforvaltning over fylkesgrenser og et bedre samarbeid mellom forvaltningsorganene og rovviltnemndene, også på tvers av regionene.
- La grensebestander av store rovdyr telle som norske dyr.
- Bevilge mer midler til skadeforebyggende tiltak, og ha uttak som forebyggende tiltak også før beitesesong.
- At det i beitesesongen skal være stående fellingsstillatelse på rovdyr innenfor rovdyrsikre beitegjerdar og på innmarksbeite.
- Lisensjakt effektiviseres, forenkles og at de angitte kvoter må tas ut. Uttak av rovvilt er statens ansvar og må skje på en effektiv måte når fellingsstillatelse er gitt. Det skal være mulig å bruke nødvendige ressurser, som hund, lys, kamera, drone, scooter, helikopter o.l. Det må også være tillatt å bruke løs, på drevet halsende hund.
- Sørge for økt kunnskap om rovdyrpolitikkenes konsekvenser for reindriftsnæringen og iverksette tiltak som reduserer rovviltkonfliktene i denne næringen.
- Vurdere uttak av ørn i områder med tette bestander og der tap og skader på bufe og reinsdyr er dokumentert.
- At de som lider tap som følge av rovdyrangrep skal få fullgod erstatning.
- Opprettholde regionale rovviltnemnder og gi dem større myndighet.
- Støtte kommunene i kartlegging og dokumentasjon av forhold som faller under Naturmangfoldlovens §18c. §18c åpner for jakt «for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning».

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Naturressurser, næringsvirksomhet og arbeidsplasser

Hedmark og Oppland er blant Norges viktigste regioner når det gjelder fornybare naturressurser. Vi har også betydelige industrimiljøer, og er en stor eksportør av uforedlete råvarer. Det betyr at vi har et stort potensiale for bioøkonomi, og vi bør foredle mer av egne ressurser for å skape eksportinntekter og arbeidsplasser i store og mindre miljø over hele fylket. Forvaltning av naturen til beste for framtidige generasjoner kombinert med økt produksjon og foredling av fornybare ressurser vil være en viktig del av løsningen på miljø- og klimautfordringene. Det er også viktig å beholde og få flere statlige arbeidsplasser til Hedmark og Oppland, herunder å forsterke forsvarets tilstedeværelse.

Næringsvirksomhet, energi og teknologi

Senterpartiet vil:

- Øke verdiskapingen basert på lokale ressurser.
- Arbeide for gode og langsiktige rammebetingelser for næringslivet generelt.
- Bidra til å utvikle industri og produksjon over hele fylket, med utgangspunkt i naturgitte og kompetansemessige fortrinn.
- Fremme nyetablering av bedrifter, blant annet med eget såkornfond og et grønt investeringsfond for næringsutvikling.
- Stimulere til å utvikle og ta i bruk ny miljøvennlig teknologi med robotisering og automatisering, som grunnlag for ny effektiv industriutvikling og verdiskaping.
- Videreutvikle biovarme og energifleksibilitet i oppvarming.
- Utvikle småskala energiproduksjon og energilagring.
- Sikre god kvalitet på forsyning av kraft, også i utkantstrøk.
- Ved eventuelle nybygg i fylkeskommunal regi, skal disse bygges i tre.
- Stimulere til kraftig satsing på bruk av tre og utvikling av treteknologi.
- Utvikle samarbeidet mellom utdanning og næringsliv om bedriftsrettede utdanninger og kortere vei fra ide til produkt.
- Arbeide for kunnskapsparke, næringshager, næringsklynger og bransjenettverk.
- Arbeide for å opprettholde differensiert arbeidsgiveravgift som et viktig distriktspolitisk virkemiddel, og arbeide for å videreutvikle denne ordningen.
- Bidra til økt likestilling i næringslivet og til en høyere andel kvinner i bedriftenes styre.
- Satse på forskning, innovasjon og kompetanse og bidra til utviklingen av ny teknologi.
- Bidra til å markedsføre Hedmark og Oppland som en god arbeids-, bo og serviceregion.
- Etablere egen klynge som gis NCE-status innen cyber- og informasjonssikkerhet i samarbeid med aktører som arbeider med dette

Reiseliv

Senterpartiet vil:

- Bedre tilskuddsordninger til markedsføring og utvikling av nye og eksisterende reiselivsprodukter og et bærekraftig reiseliv.
- Utnytte Hedmark og Oppland sitt store potensiale som reiselivsfylke, både nasjonalt og internasjonalt.
- Satse på kulturbasert næringsliv for å øke attraksjonsverdien for ulike destinasjoner.
- Styrke samarbeid og nettverksbygging innen reiselivet og destinasjonsarbeidet.

- Utvikle utdanninger for å sikre kvalitet og nyskaping i reiselivet.
- Satse på historiske viktige vandreruter.
- Trekke nasjonale og internasjonale idrettsarrangement til Hedmark og Oppland, jobbe for Lillehammer OL 2030 med mest mulig gjenbruk av anlegg.
- Legge til rette for økt turisme som eksempel sykkeløyper og skuterleder der det er egnet for det, som kan styrke grunnlaget for arbeidsplasser i disse områdene.

Landbruk

Verdens matvaresituasjon tilsier at Hedmark og Opplands produktive landareal må utnyttes på en bærekraftig og klimatilpasset måte for økt produksjon av mat. Sikker tilgang på trygg mat er helt avgjørende for vår nasjonale matvaresikkerhet. Det er dermed viktig at jord- og skogbruk sikres gode økonomiske og juridiske rammevilkår, og gode forsknings- og utdanningsmuligheter.

Matproduksjon er bærebjelken innen jordbruk, og tilleggsnæringer utfyller ofte det tradisjonelle jordbruket ved at både gårdens og menneskenes ressurser blir bedre utnyttet.

Hedmark og Oppland har 30% av skogarealet og 40% av landets tømmeravvirkning. Skogbrukets ressurser bør utnyttes bedre både for å gi større verdiskaping, og for skogens og treforedlingsindustriens betydning i klimasammenheng. Totalt tar de norske skoger opp like mye karbon som halvparten av de norske klimagassutslippene.

Senterpartiet vil:

- Arbeide for økt matproduksjon over hele fylket, basert på norske ressurser og bidra til økt nasjonal sjølforsyning.
- Bevare en variert bruksstruktur i jordbruket, med både små og store bruk.
- Arbeide for et restriktivt jordvern for dyrket og dyrkbar mark.
- Stimulere til og sikre beitebruk, også for å hindre gjengroing.
- Satse på planteavl og sortsutvikling for økt matproduksjon i et endret klima, uten bruk av genmodifisering.
- Opprettholde forskning på fjellandbruk, herunder bidra til at det fortsatt blir utvikla sortsmateriale for høyereliggende strøk.
- Innføre fondsordning for å jevne ut inntekter mellom gode og mindre gode år, og åpne for skattefordeler ved tiltak for klimatilpasninger i jordbruket og ved nydyrking.
- At staten må ta et større økonomisk ansvar for kulturminner og vern.
- Bidra til at landbruket blir mer sjølforsynt med fornybar energi.
- At Innovasjon Norge også skal gi midler til vanningsanlegg, korntørker, drenering og nydyrking.
- At innovasjon Norge gir midler til utbygging av både små og store bruk.
- Arbeide for reduksjon av antibiotikabruken i husdyrproduksjonen.
- Arbeide for kortreist mat, og for redusert matsvinn og kasting av mat.
- Tilrettelegge for økt avvirkning av trevirke i hele Hedmark og Oppland, med tilhørende skogskjøtsel for å øke tilveksten og dermed bidra til å binde mer karbon.
- At treforedlingsindustrien sikres gode rammevilkår og utviklingsmuligheter.
- At fylkeskommunen som innkjøper etterspør tre- og biobaserte produkter.
- Jobbe for at binding og lagring av karbon skal godtgjøres.
- Følge opp Hedmark og Oppland sin bioøkonomistrategi.
- At fylkeskommunen gir innspill til både nasjonal og regional landbrukspolitik.

- Gjennomføre forsøk med biokull som en måte der en kan lagre stabilt karbon i jorda, og samtidig bidra til å binde næringsstoffer, bedre jordstruktur og øke evnen til å ta opp og holde på vann.
- Arbeide for at gårdens og menneskenes ressurser blir utnyttet i et samfunnsperspektiv, med Inn på tunet-garder og garden som en arena for natur, kultur og helse.

Lokalt eierskap og eiendomspolitikk.

Senterpartiet vil:

- Verdiskaping i størst mulig grad skal beholdes lokalt, gjennom samvirkebasert organisering, personlig- og lokalt eierskap.
- At store vannkraftressurser og samfunnskritisk infrastruktur skal være under offentlig eierskap og demokratisk styring. Senterpartiet ønsker ikke å selge ut eller fusjonere Eidsiva Energi.
- Videreføre prisregulering av landbrukseiendommer for å fremme bosetting og drift over hele fylket, samt gjeninnføre priskontroll på rene skogeiendommer.
- At bo- og driveplikt etter konsesjonsloven opprettholdes og praktiseres med forutsigbarhet og likhet.
- Beholde odelsloven.

Hedmark og Oppland SP 2019-2023

Klima og naturforvaltning

Naturressursene skal forvaltes slik at kommende generasjoner har minst like gode muligheter som det vi har i dag. God forvaltning og bærekraftig bruk er beste naturvern, og økt produksjon av fornybare råvarer basert på lokale ressurser er en viktig del av løsningen på klimautfordringene.

Hedmark og Oppland er rike på fornybare naturressurser. Gjennom å utnytte mulighetene naturen gir, kan vi redusere utslipp samtidig som vi øker binding og lagring av karbon.

Senterpartiet vil:

- Sikre at Hedmark og Oppland kan håndtere økt risiko for natur- og klimaskader som flom-, storm-, flatebranner, erosjons- og rassikring, spesielt knyttet til liv og helse, samfunnskritisk infrastruktur og dyrket mark.
- Utvikle skjøtselsplaner for vassdragene, for å forenkle masseuttak og flomforebygging.
- Sikre god forvaltning av naturressursene. Langsiktig og bærekraftig bruk er det beste naturvern.
- Sikre villreinens leveområde
- Ivareta kulturlandskapet med de truede arter som er avhengige av kulturlandskapet
- Verne dyrka og dyrkbar mark mot nedbygging.
- Begrense næringsstoffer på avveie, gjennom tilskudd til presisjonsgjødsling.
- Erstatte fossilt karbon som olje, gass og kull, med fornybare råstoff fra jord- og skogbruk, og fornybar energi fra sol-, vind-, vannkraft og bioenergi innen 2030.
- Innføre et karbontilskudd for binding og lagring av karbon.
- Øke bygging i tre, for å lagre karbon og redusere utslipp fra sement- og stålproduksjon.
- Støtte grønn og bærekraftig nærings- og industriutvikling.
- Gi solenergi og energilagring betingelser for lønnsomhet ved produksjon til eget bruk og levering av overskuddskraft på nettet.
- Arbeide for energisparing og støtte energisparetiltak.
- Bruke livsløpstankegang og øke andelen gjenvinning.
- Bidra til å kunnskapsutvikling og folkelig involvering om bærekraftig samfunnsutvikling.
- Bidra til samordning, finansiering og gjennomføring av kommunenes klima- og miljøarbeid.
- Bidra til gode kompetansehevingstiltak og undervisningstilbud for lærere og elever i videregående opplæring innen klima og miljø, når læreplaner skal fornyes i 2020.
- Bidra til grenseoverskridende samarbeid, spesielt i Norden.
- Redusere støyplager i byer og tettsteder.